

Riktlinje

Parboende

Riktlinjer för utredning, beslut och utförande enligt socialtjänstlagen

Dnr VON 2013/0742-5

Antagen av vård- och omsorgsnämnden 11 december 2013, reviderad och antagen på nytt 2014-10-16.

Ersätter ”Parboende Riktlinje för utredning, beslut och utförande enligt socialtjänstlagen”, diariern VON-2013/0006

Dokumentet handlar om rätten att fortsätta bo tillsammans i särskilt boende för äldre makar, sambor och registrerade partner.

Innehållsförteckning

1. RÄTTEN ATT BO TILLSAMMANS I SÄRSKILT BOENDE	3
1.1 SYFTE MED PARBOENDE	3
1.2 VAD SÄGER LAGEN?	3
1.2.1 Vem gäller det?.....	3
1.2.2 Hyreslagstiftningen reglerar också parboende.....	3
1.3 VAR KAN MAN PARBO?	3
1.3.1 Parboende kan verkställas på olika sätt	4
1.4 FÖRTYDLIGANDEN AV BEGREPP	4
2. UTREDNING OCH BESLUT	4
2.1 ANSÖKAN	4
2.2 UTREDNING.....	4
2.2.1 Är det bådadas vilja att få bo tillsammans?	5
2.3 BESLUT.....	5
2.3.1 Den biståndsberättigade är den som får beslut om parboende	5
2.3.2 Hur vill paret bo?	5
2.4 PROVBOENDE	5
3. VERKSTÄLLA ETT BESLUT	5
3.1 NÄR DEN MEDBOENDE KLARAR SIG UTAN STÖD	6
3.1.1 Att klara sina hushållsgöromål på egen hand	6
3.1.2 Den medboende får äta måltiderna på boendet	6
3.1.3 Offentlighets- och sekretesslagen gäller bara när man har stöd	6
3.2 NÄR DEN MEDBOENDE ÄR I BEHOV AV STÖD.....	6
3.2.1 Den medboende kan ha hemtjänst.....	6
3.2.2 Den medboende kan ansöka om särskilt boende	7
3.3 HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSINSATSER	7
3.4 PARETS ANSVARSFÖRDELNING	7
3.4.1 Omvårdnadsplikt?	7
4. AVGIFTER	7
5. HYRESRÄTTSLIGA FRÅGOR	8

1. Rätten att bo tillsammans i särskilt boende

1.1 Syfte med parboende

Syftet med rätten att få bo tillsammans i särskilt boende är att par ska kunna fortsätta bo tillsammans även om den ena parten behöver så omfattande stöd, vård och omsorg att han eller hon behöver bo i ett särskilt boende. Denna möjlighet ingår i en skälig levnadsnivå för äldre personer som varaktigt bor eller har bott tillsammans. Insatsen är frivillig och förutsätter att båda parter vill fortsätta bo tillsammans.

1.2 Vad säger lagen?

I socialtjänstlagstiftningen finns två bestämmelser som reglerar rätten till parboende i särskilt boende¹.

I Socialtjänstlagens 4 kap. 1 c § framgår följande:

För den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § ska det ingå i en skälig levnadsnivå att kunna sammanbo med make eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Första stycket gäller oavsett om maken eller sambon har behov av boende i särskild boendeform.

I Socialtjänstförordningens 2 kap. 2 § framgår att:

För det fall makar, sambor eller registrerade partner beviljas boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) skall med skälig levnadsnivå förstås att båda bereds plats i samma boende, om de begär det.

1.2.1 Vem gäller det?

Den lagliga rätten till parboende gäller äldre personer över 65 år och omfattar inte personer med funktionsnedsättning som har beslut om särskilt boende enligt SoL eller LSS.

1.2.2 Hyreslagstiftningen reglerar också parboende

Förutom socialtjänstlagstiftningen reglerar även hyreslagstiftningen parboende. Det är viktigt att hålla isär tillämpningen av de olika lagstiftningarna.

1.3 Var kan man parbo?

I Norrköping finns två typer av boenden där äldre kan bo tillsammans, i särskilt boende utan speciell inriktning och i särskilt boende för personer med demenssjukdom².

¹ Särskilt boende kan i dagligt tal kallas äldreboende.

² Se vidare på intranätet i riktlinje för särskilt boende

1.3.1 Parboende kan verkställas på olika sätt

Parboende kan verkställas i samma lägenhet eller i varsin lägenhet i samma särskilda boende. Det viktiga är att personerna upplever sig sammanbo. Detsamma gäller för de par där båda har beslut om särskilt boende.

1.4 Förtydliganden av begrepp

Medboende Är den som flyttar med en biståndsberättigad person till ett särskilt boende utan att själv ha behov och beslut om en sådan insats.

Make, maka, sambo, registrerade partner Orden är könsneutrala. Registrerad partner likställs med makar. Sambor avser två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll.

2. Utredning och beslut

Rätten till medboende inträder när den ena maken, maken eller sambon får ett beslut om särskilt boende. Om båda makarna eller samborna är i behov av särskilt boende har de rätt till parboende enligt 2 kap. 2 § SoF. Om paret vill utnyttja möjligheten ska båda begära att få bo på samma särskilda boende.

Parbo kan den som är över 65 år och make, maka, eller sambo göra. Parboende avser inte vänner som stadigvarande bor tillsammans.

2.1 Ansökan

Ansökan om parboende kan göras i samband med att den biståndsberättigade ansöker om särskilt boende, efter att den biståndsberättigade flyttat till särskilt boende eller efter en längre tid i särskilt boende.

Den person som har behov av särskilt boende alternativt dennes legala företrädare är de som i första hand ansöker om att ha en medboende. Det finns dock inga begränsningar om vad en person kan ansöka om enligt socialtjänstlagen. Ansöker en make, maka eller sambo som inte själv behöver insatsen om särskilt boende om att få flytta med ska även den ansökan behandlas. Däremot kan inte vuxna barn eller någon annan göra en ansökan.

2.2 Utredning

De regler som gäller för utredning och dokumentation generellt inom socialtjänsten gäller även parboende. Handläggaren ska när det gäller en ansökan om parboende dels utreda om paret varaktigt har sammanbott och dels om båda makarna eller samborna vill fortsätta att bo tillsammans i det särskilda boendet.

2.2.1 Är det bådass vilja att få bo tillsammans?

Båda parter behöver var för sig få möjlighet att ta ställning till om de vill bo tillsammans i ett särskilt boende. Ett enskilt samtal med kurator för den som inte har behov av särskilt boende ingår i utredningen innan denne bestämmer sig definitivt om han eller hon vill flytta med. Även den som har behov av särskilt boende kan ibland behöva erbjudas samtal med kurator. Att utreda viljan hos en person som har svårt att uttrycka den kräver lyhördhet och kompetens hos handläggaren för att kunna göra en bedömning.

Om endast anhöriga eller en i paret vill ha parboende, finns inte förutsättningarna för att en ansökan om medboende ska bifallas.

2.3 Beslut

2.3.1 Den biståndsberättigade är den som får beslut om parboende

Beslutet om medboende ställs till den biståndsberättigade och fattas enligt 4 kap. 1 och 1 c §§ SoL. När makar, sambor eller registrerade partner beviljas särskilt boende båda två ska det framgå i beslutet att de beviljas att bo tillsammans om det ingår i ansökan.

2.3.2 Hur vill paret bo?

I samband med att ansökan bifalls om medboende ska handläggaren ta reda på hur paret vill att beslutet ska genomföras för att de ska ha upplevelsen av att bo tillsammans. Informationen är viktig för att sedan kunna ta reda på vilket särskilt boende paret kan beredas plats.

Ett gynnande beslut kan inte återkallas enbart av anledningen att den enskilde tackar nej till erbjudet boende. Den enskilde får fortsätta att ha ansökan aktuell och ett nytt erbjudande ges så snart det är möjligt.

2.4 Provboende

Den medboende kan få ett beslut om provboende innan denne bestämmer sig definitivt om han eller hon vill flytta till ett särskilt boende. Provboende beviljas som längst i tre veckor.

3. Verkställa ett beslut

Önskemål ger ingen oinskränkt rätt att välja

Generellt ska kommunen ytterst tillse att erbjudandet tillgodoser den enskildes behov och tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Arbetsmiljön ska också säkerställas så att den biståndsberättigades behov av stöd kan tillgodoses. Det ska finnas plats för personalen att kunna hjälpa den enskilde och det ska finnas plats för hjälpmedel.

Så långt det är möjligt ska den biståndsberättigandes önskemål om hur beslutet ska verkställas beaktas, till exempel om man vill bo i samma lägenhet eller i varsin lägenhet. Insatser ska utformas och genomföras tillsammans med den

enskilde och personen ska ha inflytande över hur en beslutad insats verkställs. Den enskilde har dock inte en oinskränkt rätt att få som han eller hon vill.

Kommunen tillhandahåller inte servicetjänster

När den medboende inte själv kan utföra vissa hushållsgöromål på grund av det särskilda boendets utformning kan detta boende endast komma ifråga om dessa hushållsgöromål kan utföras på annat sätt, då kommunen inte tillhandahåller servicetjänster.

3.1 När den medboende klarar sig utan stöd

Om den medboende inte har beviljats några insatser enligt SoL för egen räkning sköter han eller hon sig på egen hand. Kommunen tillhandahåller inte servicetjänster.

3.1.1 Att klara sina hushållsgöromål på egen hand

Paret behöver ett särskilt boende där möjligheten finns att tvätta och att städa självständigt. Bostadsstandarden varierar mellan olika särskilda boenden. Om paret ska bo på ett särskilt boende där möjligheterna inte finns att fullt ut sköta sina hushållsgöromål i sin lägenhet, kan det om möjligt lösas genom att den medboende får använda andra utrymmen i det särskilda boendet för att klara dessa hushållsgöromål. En överenskommelse görs med personalen.

3.1.2 Den medboende får äta måltiderna på boendet

I särskilt boende är möjligheten att förvara och laga mat begränsad. Den medboende får äta alla måltider som serveras på det särskilda boendet. Den medboende betalar utifrån kommunens taxa för mat i särskilt boende plus moms. Om den medboende vill avboka måltider får avräkning från taxan göras på samma sätt som för andra boende, se vidare i taxsystemet om avgifter³. Den medboende gör en överenskommelse med personalen om hur han eller hon hanterar måltider.

3.1.3 Offentlighets- och sekretesslagen gäller bara när man har stöd

Så länge den medboende inte har något stöd enligt SoL dokumenteras det inte i journal och den medboende omfattas då inte heller av offentlighets- och sekretesslagen.

3.2 När den medboende är i behov av stöd

3.2.1 Den medboende kan ha hemtjänst

När den medboende behöver hemtjänst hanteras det på samma sätt som i ordinärt boende. Se vidare i riktlinjen som finns framtagen för hemtjänst⁴. De hemtjänstinsatser som den medboende behöver utförs av det särskilda boendet.

³ Se vidare på intranätet i Tillämpningsanvisningar för taxsystem – SoL-insatser och hemsjukvård

⁴ Se vidare på intranätet i Riktlinjer för hemtjänst

3.2.2 Den medboende kan ansöka om särskilt boende

Om den medboendes situation förändras så att denne ansöker om särskilt boende handläggs detta som när personen bor i ordinärt boende. Om den medboende beviljas särskilt boende kan han eller hon bo kvar i sin lägenhet med beslut om särskilt boende.

3.3 Hälso- och sjukvårdsinsatser

Den medboende omfattas inte av kommunens ansvar i särskilt boende kring hälso- och sjukvårdsinsatser. När den medboende behöver hälso- och sjukvårdsinsatser hanteras det på samma sätt som i ordinärt boende.

Detta innebär att den som har behov av hälso- och sjukvårdsinsatser i hemmet får insatser av landstinget om personen kan ta sig till vårdcentral eller sjukhusmottagning och annars är det kommunen som tillgodoser hälso- och sjukvårdsinsatserna. En medboende som har behov av att få hälso- och sjukvårdsinsatser utförda i hemmet får dessa utförda av personalen⁵ i det särskilda boendet.

3.4 Parets ansvarsfördelning

Enligt äktenskapsbalken ska makar fördela utgifter och sysslor mellan sig och bidra till det underhåll som behövs för att gemensamma och personliga behov ska tillgodoses. När paret bor i varsin lägenhet ansvarar personalen för den biståndsberättigades praktiska insatser i hemmet. När paret delar lägenhet behövs en bedömning göras av vilka faktiska resurser som finns hos makarna tillsammans. Paret kan till exempel välja att den medboende lagar mat för de båda om förutsättningar finns.

3.4.1 Omvårdnadsplikt?

Den medboende har enligt äktenskapsbalken ingen omvårdnadsplikt gentemot den biståndsberättigade. Därför avgör den medboende själv i vilken omfattning han eller hon eventuellt vill hjälpa till med personlig vård av den andra parten.

4. Avgifter

Den medboende omfattas inte av avgiftsreglerna enligt SoL så länge han eller hon inte har några insatser. Om den medboende beviljas hemtjänst omfattas han eller hon av de avgiftsregler enligt sitt biståndsbeslut. Om den medboende har hemsjukvård omfattas han eller hon av de avgiftsreglerna, se vidare i taxsystemet om avgifter.

⁵ Med personal avses här såväl omvårdnadspersonal som genom anvisning eller delegering utför hälso- och sjukvårdsarbetsuppgifter och legitimerad personal till och med sjuksköterskenivå.

5. Hyresrättsliga frågor

När en bostad upplåts enligt hyreslagstiftningen (12 kap jordabalken) gäller reglerna om bruksvärdeshyra, besittningsskydd och uppsägning. Hyreslagstiftningen gäller också i särskilt boende.

Villkor i hyresavtalet

När det gäller parboende finns villkor i hyresavtalet om att när den biståndsberättigade avlider sägs hyresavtalet upp. Detta görs eftersom den medboende inte längre är i behov av parboende. Den medboende har då tre månader på sig att flytta ut eller så lång tid det tar för den medboende att hitta en annan bostad. Myndighetsutövningen hjälper till med att söka en annan bostad.